

Cevizdağı (Doğu Toroslar) ve Dolayında Yüzeyleyen Mesozoyik Yaşlı Karbonatların Stratigrafisi

*Stratigraphic Features of the Mesozoic Carbonates
in the Cevizdağı and Adjacent Areas (Eastern Taurids)*

Zeki Ünal YÜMÜN¹, Ali Murat KILIÇ²

¹ Cumhuriyet Üniversitesi Sivas Meslek Yüksekokulu 58140 SİVAS

² Balıkesir Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü 10145 BALIKESİR

zyumun@cumhuriyet.edu.tr

ÖZ

Doğu Toroslar'da Ceviz Dağı (Aladağlar doğusu) ve dolayında yapılan önceki araştırmalarda bölgede yüzeyleyen Mesozoyik yaşlı karbonatlara sağlıklı yaş verebilecek yeterli sayıda fosil elde edilemediği için çok geniş aralıklı yaşlar verilmiştir (Tekeli ve diğ., 1983; Tekeli ve diğ., 1987; Ayhan ve Lengeranlı, 1986). Yine öncel araştırmalarda Resiyen yaşlı karbonatlardan oluşan ve ilk bu çalışmada tanımlanan Cevizdağı formasyonu Jura-Alt Kretase yaşlı Sırçak Kireçtaşına dâhil edilmiştir, Geç Anisiyen-Karniyen yaşlı Aktepe formasyonu ise Üst Triyas yaşlı Beyaz Aladağ formasyonu içerisinde gösterilmiştir (Tekeli ve diğ., 1983; Tekeli ve diğ., 1987). Ayhan ve Lengeranlı (1986) inceleme alanımızdaki birimleri de kapsayan Beyaz Aladağ Napı'nda yalnız Beyaz Aladağ Kireçtaşı'nın bulunduğunu, ayrıca bu birimin Jura yaşında olduğunu belirtmiştir. Bu durum bölgenin stratigrafik problemlerinin tam olarak çözülmediğini göstermektedir. Bu nedenle bölgede yer alan birimlerin stratigrafik özellikleri ayrıntılı olarak incelenmiş ve birimlerin yaşları daha kesin verilere dayandırılarak yeniden tanımlanmıştır.

Blumenthal (1952) tarafından "Teknepinar Filişi", Tekeli ve diğ. (1983) tarafından ise "Teknepinar formasyonu" olarak tanımlanan karbonatlar bu çalışmada Aktepe formasyonu olarak tanımlanmıştır. Elde edilen foraminiferler (*Agathammina austroalpina*, *Aulotortus* ex. gr. *sinuosus*, *Diplostrammina austrofimbriata*, *Diplostrammina* cf. *D. austrofimbriata*, *Endotriada kuepperi*, *Endotriadella wirzi*, *Endoteba* ex. gr. *controversa*, *Endotebanella* cf. *E. tricamerata*, *Ophthalmidium* cf. *exiguum*, *Trochammina almtalensis*, *Agathammina* sp., *Endotebanella* sp., *Endotriada* sp., Lagenidae) ile Geç Anisiyen-Karniyen yaşında olduğu tespit edilen bu karbonatların üst düzeylerinden alınan örneklerden ortamın sığlaştığına işaret eden algler (*Microcodium*) elde edilmiştir. Bu aşınma dönemi büyük olasılıkla Karniyen-Noriyen sınırına karşılık gelir. Bu veri Özgül'ün (1976) bulgularıyla örtüşmektedir. Çalışma alanında Karniyen dönemine rastlayan bir sığlaşma görülmektedir fakat bu sığlaşma çok kısa süreli ve muhtemelen yerseldir. Noriyen yaşlı platform karbonatlarından oluşan Beyaz Aladağ formasyonunun çökelmiş olması bu fikri desteklemektedir. Özgül (1983), Aladağlar ile Bolkar Dağı Birliklerini karşılaştırmıştır. Bu karşılaştırmada Aladağ Birliği'nde Anisiyen ile Karniyen arasında uyumsuzluğu olduğunu belirtmiştir.

Çalışma alanı ve çevresinde geniş bir yayılım sunan açık sarı-pembemsi gri renkli düzenli, orta-kalın tabakalı, algli karbonatlar öncel araştırmalarda Jura-Erken Kretase yaşlı Sırçak Kireçtaşı içerisine dâhil edilmiştir. Bu çalışmada birim üzerindeki Jura Erken Kretase yaşlı Sırçak kireçtaşından ve altında yer alan Beyaz Aladağ formasyonundan arazide açıkça ayırt edilebildiği için ve birimde Geç Triyas (Resiyen) yaşını veren birçok foraminifer (*Auloconus permodisoides*, *Aulotortus communis*, *A. ex.gr. sinuosus*, *Nodosaria ordinata*, *Triasina hantkeni*, *Auloconus* sp., *Aulotortus* sp.) ve alg (*Macroporella retica*) saptandığı için ayrı bir formasyon olarak tanımlanmıştır. Birim en iyi Ceviz Dağı'nda mostra verdiği için stratigrafi adlama kurallarına uygun olarak "Cevizdağı formasyonu" olarak adlandırılmıştır. Birimin tanımlanmasıyla bölgede Resiyen-Liyas döneminde çökme sürecinin bir kesilmeye uğramadığı kesin olarak ortaya koyulmuştur. Orta Liyas'ta yaygın oolitik düzeylerin oluşumu ve yaygın alg fosillerinin (*Taumatoporella pervovesiculifera*) yaygınlığı bu dönemde ortamın sığlaştığını göstermektedir. Cevizdağı formasyonunun tüm yanal ve dikey yayılımı boyunca Resiyen

yaşını veren “*Triasina hantkeni*” fosili bulunduğu için birim “*Triasina hantkeni* Menzil Zonu” olduğu saptanmıştır. Beyaz Aladağ formasyonunun alt düzeylerinde “*Grioporella curvata* Bolluk Zonu”, orta düzeylerinde ise “*Aulotortus sinuosa pragsoides* Bolluk Zonu” tespit edilmiştir. Elde edilen bu foraminiferlerin sistematikleri bir başka çalışmada ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Foraminifer, Stratigrafi, Biyostratigrafi, Triyas, Toroslar

Değinilen Belgeler

- Ayhan, A. ve Lengeranlı, Y., 1986. Yahyalı-Demirkazık (Aladağlar Yöresi) Arasının Tektonostratigrafik Özellikleri; Jeoloji Mühendisliği Der. 27, 31-45.
- Blumenthal, M., 1952. Das Taurische-Hochgebirge des Aladağ, neuere forschungen seiner geographie, stratigraphie und tektonik: MTA Enst., Seri D, 6, 136s.
- Özgül, N., 1976. Toroslar'da bazı temel jeoloji özellikleri. T.J.K Bülteni C.19, 65-78s.
- Özgül, N., 1983. Stratigraphy and tectonic evolution of the Central Taurid; . Geology of the Taurus Belt, Proceedings Int. Sym., 26-29 September, Ankara-Turkey.
- Tekeli, O., Aksay, A., Ürgün, B.M. and Işık A., 1983. Geology of the Aladağ Mountains. Geology of the Taurus Belt, Proceedings Int. Sym., 26-29 September, Ankara-Turkey.
- Tekeli, O., Ayhan, A. ve Ürgün, B.M., 1987. Türkiye Jeoloji Haritaları Serisi (Kozan-J 20 Paftası). MTA Genel Müdürlüğü Jeoloji Etütleri Dairesi yayını, Ankara.